

door Frank Slegers
9 april 20121

Turkije is kandidaat-lid van de Europese Unie. Het toetredingsproces is door de EU wel bevroren, maar onlangs verbeterden de relaties. Daarom gingen Charles Michel, voorzitter van de Europese Raad, en Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, op 6 april samen op bezoek bij hun Turkse collega Recep Tayyip Erdoğan.

Dit bezoek werd wereldnieuws dankzij de “stoelendans”, waarbij Michel sneller ging zitten dan von der Leyen.

Wat gingen beide Europese voorzitters doen in Ankara? Zoals de Italiaanse premier Mario Draghi achteraf zei: Erdoğan is wel een dictator, maar ook met dictators moet je willen samenwerken om de belangen van je eigen land te dienen. Na een jaar bittere twisten denken de Europese leiders dat het tijd is de banden met de Turkse president weer aan te halen. Zij hopen met Joe Biden in het Witte Huis de ruimte te krijgen om hun ambities als grootmacht in het Midden-Oosten waar te maken, natuurlijk in samenspraak met de Amerikaanse vrienden.

Lastige klant

Erdoğan is een lastige klant. Hij beschikt over het tweede sterkste leger van de NAVO, en heeft óók ambities. Met de regelmaat van een klok liep hij de laatste tijd zijn Europese collega's voor de voeten.

Hij aarzelt niet de militaire kaart te trekken. In Syrië bestookte hij de Koerden, nochtans een bondgenoot van de VS en dus het Westen, en hij hield samen met Rusland het regime van Assad recht. In Nagorno-Karabach bezorgde hij samen met hetzelfde Rusland de overwinning aan Azerbeidzjan, en trapte daarmee tegen de zere schenen van de Franse president Emmanuel Macron, medevoorzitter van het comité belast met een vreedzame oplossing voor het conflict. In Libië ondersteunde hij militair de internationaal erkende regering in Tripoli, terwijl (weer) Macron had ingezet op de concurrerende generaal Haftar.

Toen Erdoğan geen luchtafweergeschut kon kopen bij zijn bondgenoten van de NAVO kocht hij het in Rusland.

In de Oostelijke Middellandse Zee ging hij boren naar gas, in de territoriale wateren van Griekenland en Cyprus. Wat het verdeelde Cyprus betreft stelde hij voor het eiland te verdelen in twee autonome staten, wat meteen de kaart van de territoriale wateren zou hertekenen. Nu valt wel iets te zeggen voor de positie van Erdoğan. Het zijn de Griekse Cyprioten die de hereniging van Cyprus tegenhouden. Verder heeft Griekenland met al zijn kleine eilandjes voor de Turkse kust wel veel territoriaal water. Turkije wordt buiten de exploitatie van het gas in de Middellandse Zee gehouden door een coalitie van

Griekenland, Cyprus, Israël en Egypte. Maar de EU volgt de eigen lidstaten, Griekenland en Cyprus.

Erdoğan is natuurlijk niet de enige die militair actief is. Frankrijk patrouilleert regelmatig aan de overkant van de Middellandse Zee, waar het 'historische banden' heeft. Zo kan je natuurlijk alles uitleggen. Maar de spanning met Frankrijk was te snijden, zeker toen Erdoğan zich ook nog eens opwierp als de leider van de soennitische moslims, en hard uitviel tegen het islamofobe beleid van Macron.

Kortom, nu Biden president is van de VS en de banden met de EU weer aanhaalt, werd het volgens de Europese leiders tijd een nieuwe modus vivendi te zoeken met Erdoğan.

Handel

Het helpt dat de Turkse economie er slecht aan toe is.

De EU is de belangrijkste handelspartner van Turkije, terwijl Turkije de vijfde handelspartner is van de EU. Hier heeft de EU dus wat drukingsmiddelen. De douane-unie met Turkije ligt dan ook op de onderhandelingstafel.

Maar er is niet alleen handel: Europese bedrijven hebben ook belangrijke investeringen in Turkije, bijvoorbeeld in de auto-industrie. Economische sancties zijn dan een tweesnijdend zwaard, en dat weten vooral de Duitsers, die dan ook 'pragmatischer' zijn in hun benadering dan Frankrijk.

Turkijedeal

Erdoğan heeft dan weer een andere troef: hij huisvest voor rekening van de EU 3,5 tot 4 miljoen Syrische vluchtelingen. De EU lost het vluchtelingenvraagstuk immers op door vluchtelingen buiten de grenzen te houden. Zo legde de EU 6 miljard euro op tafel voor de 'Turkijedeal'. In februari vorig jaar stuurde Turkije enkele honderden vluchtelingen in bussen naar de Griekse grens om aan de afspraken te herinneren, en de EU onder druk te zetten. De Europese Commissie zou naar verluidt nu 2,5 miljard euro zoeken om de komende drie jaar verder de "opvang in de regio" van Syrische vluchtelingen te financieren...

Machtsstrijd

Na meer dan een jaar spanningen beslisten de EU en Turkije dus dat het weer eens tijd was om te praten, en togen Michel en von der Leyen naar Ankara (*). Maar daar liep het mis. Voor de fotoshoot

was geen stoel voorzien voor von der Leyen. Zij moest naar een lagere sofa, net zo een als die voorzien voor de Turkse minister van buitenlandse zaken.

Dat incident gaf aanleiding tot een ontzettende rel, die nog voort dendert in Brussel. Het raakt immers de gevoelige snaar van de machtsverdeling tussen de Europese instellingen, met name de Raad en de Commissie, die niet echt is opgelost, en een voortdurende factor is van instabiliteit (denk aan: vaccinaties). Michel en von der Leyen gingen in Ankara even laten zien dat de EU meetelt in de wereld, maar werden door die duivelse Erdoğan voor aap gezet, zo leek het wel.

Of was het de macho Erdoğan die von der Leyen vernederde, als wraak voor haar kritiek op de terugtrekking van Turkije uit het Verdrag tegen geweld op vrouwen, onderhandeld in de Raad voor Europa? Turkije zou zich teruggetrokken hebben omdat het Verdrag strijdig is met door haar gekoesterde familiewaarden. Ook Polen en Hongarije zouden overigens om dezelfde reden het Verdrag nog niet hebben geratificeerd...

Niets van dit alles, zo lijkt het volgens de laatste berichten. De macho in kwestie zou niet Erdoğan zijn, maar Charles Michel, wiens protocollaire diensten een en ander geregeld hebben met de Turken,... Ter plekke leek hij in elk geval geen probleem te hebben een trapje hoger te zitten dan von der Leyen. Dat weerspiegelt vast hoe menige lidstaat aankijkt tegen de Commissie.

De verhoudingen tussen Michel en von der Leyen waren sowieso al niet geweldig. Dit gaat niet helpen. Michel heeft zijn wekelijkse afspraak met von der Leyen voor komende maandag al afgezegd.

De relaties van de EU met Turkije vormen een machtsstrijd, zowel in de schoot van de EU (Duitsland of Frankrijk, de Raad of de Commissie,...) als tussen de EU en Turkije. Zoals dat gaat in een machtsstrijd (zie eerder de Brexit) wordt opgeroepen kamp te kiezen: voor de Europese waarden, tegen de vrouwen onderdrukkende dictator Erdoğan. Turkije is volgens de wereldvakbond ITUC één van de tien landen in de wereld waar de arbeidsrechten er het slechtst aan toen zijn. Dan snap je wel dat de EU het moeilijk heeft met Erdoğan, toch? Spontaan heb je natuurlijk meer sympathie voor de vernederde von der Leyen dan voor de twee macho's op de grote stoelen...

Toch zou kamp kiezen tussen de EU en Turkije een vergissing zijn. Het staat echte solidariteit in de weg, solidariteit van onderop, over de grenzen heen.

(*): in een vorige versie hadden we het verkeerdelijk over de Stoelendans in Istanbul

Hits: 113

Dit delen:

Facebook

Twitter